
OVER DE STRAATNAMEN TE GENT

Over enkele maanden worden te Gent een aantal straatnamen gewijzigd. Het past wel het een en ander over de geschiedenis van de straatnamen te vertellen. Tot op het einde van de 18° eeuw bekommerde de overheid zich niet om de straatnamen. De benaming ontstond bij het volk door het gebruik, werd soms vervormd en soms vervangen door een nieuwe benaming. Pas in 1787 werden de toen in gebruik zijnde namen officieel vastgelegd : men schilderde de namen op een blik, dat werd vastgemaakt op de hoek van de straten. Een eerste officiële lijst werd opgesteld op 14 januari 1795 (4° register gemeenteraad f° 147). Waarom deze belangstelling ? Tijdens het ancien regime

waren er geen registers van de burgerlijke stand; geboorten, huwelijken en overlijden werden geboekt door de parochiepriester. De documenten van eenzelfde persoon kunnen dus verspreid liggen in de registers van verschillende parochies. Met het Frans bewind werd een administratie ingevoerd. Op 23 juli 1796 zullen de gemeentebesturen belast worden met het houden van de registers van de burgerlijke stand. In 1796 verscheen een "Nomenclature des rues, places publiques, ponts, etc. traduits en français sur la Table alphabétique qui se trouve gravée dans le plan de Gand en Flamand (de Goethals 1796).

Op 19 germinal jaar VII (8 april 1797) werden een aantal straten van naam veranderd; alle namen in verband met de godsdienst verdwenen.

Oude benaming

Abrahamstraat
 St. Annastraat
 Brabantstraat
 Brabanddam
 Engelandgat
 Cellebroedersstraat
 Galgenberg
 Sint-Gillesstraatje
 Hertogstraat
 Sint-Jansstraat
 Kaunnikstraat
 Keyzersdreef
 Koningstraat
 Sint-Lievensstraat
 Elisabethgracht
 Sint-Margrietstraat
 Sint-Martensstraat
 Sint-Michielsstraat
 Muynckstraat
 Predikherenlei
 Roode Koningstraat
 Penitentenstraat
 O.L. Vrouwstraat
 Vrijdagmarkt
 Blandinusberg
 Prinsenhof
 Sint-Lievenspoort
 Sint-Jorisbrug
 Oordeelbrug

Nieuwe benaming

rue de la Vieillesse
 rue de la Fécondité
 rue Helvétius
 digue d'Helvétius
 rue de la Démocratie
 rue de l'Humanité
 rue du Capitole
 rue du Pacte Social
 rue de l'Egalité
 rue de la Régénération
 rue J.J. Rousseau
 allée du Peuple Souverain
 rue de la Liberté
 rue des Hommes Libres
 fossé des Veuves
 rue de la Docilité
 rue des Carabiniers
 rue du Temple
 rue de la Frugalité
 quai de Cicéron
 rue du Serment Républicain
 ruelle du Stoïcisme
 rue Lucrèce
 place de la Liberté
 montagne de Brutus
 cour de la République
 porte de la Vertu
 pont de Guillaume Tell
 pont de Voltaire

Recollettenbrug
Chartreusenbrug
's Gravenbrugge
's Jansbrugge

pont de Caton
pont de l'Abstinence
pont de l'Héroïsme
pont de la Régénération

We mogen er van overtuigd zijn, dat deze zonderlinge benamingen niet ingang vonden in de gesproken taal en dat de huisvrouwen niet zegden "Ik ga morgen naar de place de la liberté" maar gewoon bleven zeggen "Ik ga morgen naar de Vrijdagmarkt". Trouwens veranderde straatnamen dringen in het gewoon spraakgebruik slechts volledig door na een halve generatie.

In januari 1813 verscheen een brochure "Nouvelles dénominations en français et flamand des sections, faubourgs, enclos, places, marchés, quais, rues, passages, ponts et portes de la ville de Gand", "arrête par nous Maire de la ville de Gand 15 décembre 1812, signé Vanderhaeghe. Vue et approuvé par nous, prefect du département de l'Escaut. Bn. D'Houdetot". De benamingen van 1797 verdwenen, maar nu kwam een ander probleem opduiken. De vertalers kenden noch de oorsprong noch de betekenis van een aantal straatnamen en zo kwam men tot de zonderlingste vertalingen. De Burgstraat (straat, die leidt naar de burcht) werd rue de Bruges, de Steenstraat (straat die leidt naar het Gravensteen) werd rue longue des Pierres, de Pussemierstraat (straat waar pussemiers = die geld leenden, woonden) werd rue des Balais en nog erger werd het toen men deze foutieve benaming opnieuw ging vertalen in Bezemstraat, benaming zoals we ze nog terugvinden in Wegwijzers van voor 1940. De Botermansstraat (eigenaam) werd de rue des Beurriers, de Stoofstraat (straat waar stoven = soort badhuizen waren) werd de rue de la Poussière. Natuurlijk moest men in 1812 een rue de l'Empereur hebben (de Zonnestraat) en een rue de l'Impératrice (de Brabantstraat). Het Steendam – hier wist men geen weg mede – werd eenvoudig rue Saint-Georges. Van de Nodenaysteeg maakte men eenvoudig weg rue des Couturières, wat dan opnieuw vertaald werd in Modenaasteeg. De Ham werd rue du Jambon. We zouden nog tientallen voorbeelden kunnen geven van foutieve vertalingen.

Reeds in 1836 benoemde de stad Gent een commissie belast met de navorsing naar de ware straatnamen. Deze commissie bestond uit Vervier, Blommaert, Goetgebuer, Serrure, Vander Haeghen en Parmentier. Mogelijks verrichtte deze commissie nuttig werk, maar de straatnamen werden niet veranderd. Pr. Van Duyse zal een ernstige brochure schrijven "Over de Namen der Straten van Gent in het Fransch overgebracht" maar het bleef zonder gevolg.

In 1880 waren de straatnaamborden zeer klein met dunne witte letters op een bruine achtergrond. Ze werden nu vervangen door grotere borden met grote witte goed leesbare letters op een blauwe achtergrond. Maar... op die nieuwe borden stond de Franse benaming bovenaan. Onmiddellijk kwam protest van Het Volksbelang, dat er op wees, dat een vertaling niet de voorrang mocht hebben op de echte Vlaamse naam. Er werd met dit protest rekening gehouden en op de nog te plaatsen borden kreeg de Vlaamse benaming de voorrang. Pas in 1919 dacht men er aan, de taalkundige vorm van de straatnamen te verbeteren. De Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten werd er mede belast. A. Van Werveke schreef een degelijke brochure, maar het college verbeterde slechts enkele straatnamen. Na de taalwetten van 1932, die het principe huldigde van streektaal-voertaal, keurde op 8 augustus 1938 het principe van eentaligheid van de straatnamen goed. Hiermede verdwenen de Franse benamingen. Tevens werd het voorstel van de Commissie van Monumenten en Stadsgezichten nu grotendeels goedgekeurd.

Tijdens de bezetting, nl. op 15 mei 1942 werd Groot-Gent gevormd, samengesteld uit Gent, Ledeberg, Gentbrugge en Sint-Amandberg. Om de dubbele benamingen te vervangen werd een nieuwe lijst met straatnamen opgesteld, die door het College werd goedgekeurd op 8 februari 1943.

Na de bevrijding werden in de drie randgemeenten de oude benamingen weer in gebruik genomen, terwijl te Gent de nieuwe benamingen werden behouden. Tengevolge van de vorming van groot Gent was het nodig de lijst met straatnamen opnieuw grondig te onderzoeken. In Gent plus de tien oude randgemeenten waren een massa straatnamen, die twee, drie, vier, vijf, zes maal voorkwamen. Opnieuw moest de lijst van de straatnamen herzien worden. De herziening heeft een dubbel aspect : vooreerst de dubbele straatnamen te vervangen, ten tweede de spelling van een aantal straatnamen verbeteren. Alzo zullen 472 straten een nieuwe naam krijgen, terwijl van 340 straten de spelling zal worden gewijzigd.

M. LIEVENS

BIBLIOGRAFIE

1. K. DE CLERCK : KRONIEK VAN DE STRIJD VOOR DE VERNEDERLANDSING VAN DE GENTSE UNIVERSITEIT

Boek van 246 bladzijden, die een volledige geschiedenis brengt van de strijd voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit. Voor alle belangstellenden : warm aanbevolen. Rijkelijk geïllustreerd. (prijs : 600 fr. Te bekomen Archief van de Universiteit, Pand Onderbergen, Gent).

Het archief van de Gentse universiteit geeft ook een reeks brochures uit over de geschiedenis van de universiteit, waaronder we kunnen vermelden : Het Taalminnend Studentengenootschap 't Zal Wel Gaan door Prof. dr. H. Balthazar (prijs 50 fr.)

2. HUN WERK, HUN LEVEN

Getuigenissen uit de Gentse textielwereld 1900-1950. Uitgegeven door het Museum voor Industriële Archeologie en Textiel. Boek van 228 bladzijden en rijk geïllustreerd. Het boek bevat de volgende hoofdstukken : textieltechnische inleiding, de Gentse textielfabrieken, interviews. Zeer boeiende studie. Warm aanbevolen. Verkrijgbaar : Stadsarchief, Abrahamstraat Gent.

3. SUZ. JANSSENS : IN HET OPENLUCHTMUSEUM TE GENT, DE ARTEVELDESTAD

De auteur bespreekt de 97 monumenten van Gent van na de fusie. Telkens krijgen we een illustratie, bijzonderheden over de onthulling, de bespreking van het monument zelf, de levensbeschrijving van de persoon ter herinnering aan wie het standbeeld werd opgericht en ook een bibliografie. Het boek is zeer keurig uitgegeven door dr drukkerij Snoeck. Het werk is verkrijgbaar door storting van 647 fr. op postrekening 000-0427461-79 van S. Janssens, 9000 Gent.

4. GEDENKBOEK "100 JAAR RIJKSNORMAALSCHOOL GENT. 1880-1980"

In dit lijvig zeer verzorgd uitgegeven boek van 435 blz. krijgen we de voorgeschiedenis van het normaal onderwijs, de groei van de rijksnormaalschool te Gent, persoonlijke getuigenissen van oud-leraars en oud-studenten, de rijksnormaalschool in de literatuur (hier worden niet minder dan 125 namen vermeld, waaronder tien laureaten van de driejaarlijkse staatsprijs voor Vlaamse literatuur), de afdeling Plastische kunsten met de namen van 25 leraars of oud-studenten, die naam maakten in de kunst en de afdeling Lichamelijke Opvoeding.

Allen, die belangstelling hebben voor de geschiedenis van de rijksnormaalschool, zullen geboeid worden door dit werk. Prijs : 900 fr. Verkrijgbaar in de Normaalschool, Ledeganckstraat Gent.